

Вишнева Т., Кривенко М
студентки 26 групи
ННІ педагогіки,
наук. керівник: доц. Тарнавська Н.П.

Доміно як засіб формування числових уявлень у дітей старшого дошкільного віку.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження доводять, що засвоєння дошкільниками системи математичних уявлень надає якісний вплив на весь хід їх психічного розвитку, забезпечує готовність до подальшого навчання в школі. Освоєння кількісних відношень дає дитині можливість правильно сприймати навколишній світ, орієнтуватися в ньому, виконувати елементарні арифметичні дії в ігровій, трудовій, конструктивній, образотвірчій, побутовій діяльності. Дітей старшого дошкільного віку знайомлять з грою «Доміно». У середній групі цьому передують ознайомлення з дитячим доміно у вигляді картинок. Однак в ДНЗ не в повній мірі використовують математичний потенціал цієї гри.

Мета статті: проаналізувати гру «Доміно» як засіб формування числових уявлень у дітей старшого дошкільного віку.

Сприйняття дітьми дошкільного віку числових відношень - це процес складний, що викликає у більшості дітей значні труднощі (сучасні дошкільники часто не розуміють відношення між числами; спостерігається механічне запам'ятовування складу числа). Однією з причин цього є недостатня узагальненість уявлень про число у дошкільників [1].

Одна з основних проблем при формуванні кількісних уявлень у дітей дошкільного віку – розвиток поняття числа. Число – найважливіше математичне поняття. Так, змістом числових уявлень для дітей 5-6 років є наступні:

- числа бувають кількісними і порядковими;
- цифри не залежать від ознак (кольору, форми, відстані), а залежать тільки від кількості елементів;
- числа можна записати знаками;
- число складається з одиниць, чим більше число, тим більше одиниць;
- число можна скласти з кількох менших чисел;
- числа слідує по порядку один за одним, кожне наступне більше попереднього на один;
- числа бувають парні і непарні;
- будь-яке число можна виміряти одиницею;
- числа можна порівнювати.

Перевага у розвитку числових уявлень дітей дошкільного віку належить грі. Гра являє собою найбільш природний і продуктивний спосіб навчання дітей у дошкільному віці: засвоєння різних знань здійснюється в привабливій і вмотивованій для дитини діяльності [5].

Доміно - це гра, в процесі якої на ігровому столі гравці по черзі викладають ігрові кості (пластинки), одну до одної, боками з однаковою кількістю очок, з однаковими фруктами, тваринками, та іншими зображеннями в залежності від виду гри. Грають від двох до чотирьох чоловік. Для двох здають по сім пластинок, для трьох або чотирьох - по п'ять. Решта розміщуються в закритому резерві («базарі»). Починає гравець, у якого на руках знаходиться «дубль». Наступні гравці виставляють камені з відповідними очками (зображеннями). Якщо підходящих каменів немає, то доводиться добирати з резерву. Якщо ж на руках немає жодного дубля, починають з каменю, що має найменшу кількість (наприклад, 0-1), або якщо ж це зображення, то гравці по одному добирають їх з резерву, поки не випадає дубль. Гра закінчується, коли один з гравців викладе останній камінь (пластинку).

Доміно є однією з найбільш цікавих і ефективних ігор для старших дошкільників та забезпечує дитині всебічний і гармонійний розвиток, враховуючи при цьому вік дитини та її індивідуальні особливості [3].

Існують різні види доміно:

- предметне з різними зображеннями: тваринами, рослинами, транспортом, природою та іншими картинками;
- математичне: на закріплення геометричних фігур «Доміно-фігур», на зіставлення і узагальнення предметів за формою довжиною «Предмет і форма», гра доміно «Складання» навчить дітей складати числа в межах десяти у всіх можливих комбінаціях, доміно «Цифри», «Порахуй» - навчить зіставляти кількість предметів з цифрою, допоможе попрацювати в порядкувому рахунку і запам'ятати, як виглядають цифри від 1 до 10, доміно «Підбери число» навчить порівнювати числа.

Спеціальні види дитячого доміно для навчання рахунку добре розвивають у дітей навички рахунку. Дитина вчиться співвідносити кількість предметів і їх чисельне позначення за допомогою цифр.

У грі «Доміно» дитина вчиться швидко визначати кількість предметів, виконувати арифметичні дії, вибудовувати стратегію своїх дій. Дитина може швидко приймати правильні рішення, вчитися концентруватися на головному і не упускати деталей, тримати в уяві велику кількість елементів.

Таким чином, математичними можливостями гри «Доміно» є:

- розвиток спостережливості, уваги, сенсорики;
- розвиток передумов логічного мислення, розширення кругозору;
- навчання кількісному і порядкувому рахунку, ділення при роздачі карток-картинок доміно;
- розвиток мови: збагачення лексики, граматичного ладу, формування зв'язної, діалогічної мови;
- розвиток навичок спілкування, партнерства, умінь слідувати ігровим правилам.

В даний час, коли здійснюється велика робота по проведенню в житті освітньої реформи, особливо важливо вдосконалювати систему освіти, підвищувати рівень навчання і виховання дітей, в тому числі рівень розвитку елементарних математичних уявлень. При цьому вихователям ДНЗ важливо прагнути ефективно організувати та мотивувати ігрову діяльність дітей, що вимагає вдосконалення методів і прийомів використання ігор у процесі формування елементарних математичних уявлень в дітей дошкільного віку. Ефективність застосування гри «Доміно» обумовлена тим, що її використання базується на принципі розвиваючого навчання, а також діяльнісного підходу в навчанні і вихованні.

Гра «Доміно» виконує роль цікавого ігрового математичного матеріалу, враховує вікові можливості дітей та завдання їх різнобічного розвитку та виховання: активізувати розумову діяльність, зацікавлювати математичним матеріалом, захоплювати і розважати дітей, розвивати пізнавальний інтерес, розширювати, поглиблювати математичні уявлення, закріплювати отримані знання та вміння, вправляти в застосуванні їх в інших видах діяльності, у новій обстановці.

Використання гри «Доміно» дітьми старшого дошкільного віку сприятиме підвищенню рівня освоєння ними числових уявлень, якщо:

- Ігровий матеріал буде поступово ускладнюватися (від предметної основи – числових фігур - до цифр);
- буде збільшуватися кількість (від 1-3 до 12 елементів), представлена на пластинці доміно, з яким діє дитина;
- буде ускладнюватися спосіб дій в грі (від безпосереднього порівняння числових фігур на пластинках доміно - до опосередкованого, при порівнянні цифр);
- буде поступово збільшуватися темп гри (від гри - до гри - змагання).

Послідовність ігор, спрямована на формування і розвиток кількісних уявлень у старших дошкільників засобами гри в «Доміно» [2], [4].

1. «Порахуй точки на пластинах доміно».

Мета: вправляти у рахунку.

2. «Вибери правильно».

Мета: вправляти в рахунку, класифікація.

3. «Розклади по порядку».

Мета: формувати наочний образ числа, зростання чисел.

4. «Порахуй і підбери».

Мета: формувати вміння встановлювати взаємно однозначну відповідність між цифрою і безліччю предметів.

5. Доміно «Цифри».

Мета: вчити зіставляти кількість предметів з цифрою, вправляти в порядковому рахунку та запам'ятовуванні, як виглядають цифри від 1 до 10.

6. «Третій зайвий».

Мета: розвивати логічне мислення, вміння знаходити спільну ознаку, класифікувати за ознаками.

7. Доміно «Підбери число».

Мета: вчити порівнювати множини на основі рахунку, визначати більше, менше, дорівнює, частина множини.

8. «Підбери пластини до цифри».

Мета: запам'ятовування складу чисел з двох менших на наочній основі.

9. Доміно «Складання».

Мета: вчити складати числа в межах десяти у всіх можливих комбінаціях.

10. «Арифметичне доміно».

Мета: закріплення арифметичних дій.

11. «Знайди помилку».

Мета: Виявлення умінь дотримуватися правил послідовності ходів, пропонувати варіанти відповідей.

Висновок. Нами були організовані та проведені ігри в «Доміно» в ДНЗ № 55 м. Житомира. За результатами дослідження нами встановлено:

- діти проявляють інтерес до числових ігор;
- освоюють рахунково-обчислювальну діяльність;
- порівнюють числа;
- освоюють склад числа з двох менших чисел;
- здатні самостійно організувати гру з однолітками.

Таким чином, гра «Доміно» сприяє підвищенню рівня освоєння дітьми старшого дошкільного віку числових уявлень.

Систематична робота з дітьми вдосконалює загальні розумові здібності: логічно мислити, міркувати і діяти, бути кмітливим. На нашу думку, заняття з «Доміно» дітей старшого дошкільного віку слушно організовувати як гурткову роботу.

Список використаних джерел та літератури.

1. Блехер Ф. Н. Рахунок і число в дитячому садку. Методичний лист. – М .; 1995. – С. 6-8.
2. Кирюшина Т. В. Програма роботи по системі М. Монтессорі гуртка «Умілі ручки» для дітей 2 - 6 років: Навчально-методичний посібник - СПб .: ТОВ Видавництво «ДИТИНСТВО - ПРЕС», 2009. - 80с.
3. Корнєєв В. П., Доміно як засіб навчання дітей правильним обчисленням. СПб .: «Капітель», 2009. - 58 с.
4. З. А. Михайлова, Е. А. Носова. Логіко-математичний розвиток дошкільників: ігри з логічними блоками Денеша і кольоровими паличками Кюїзенера. - СПб .: ТОВ Видавництво «Дитинство-Прес», 2013. - 128с.
5. Михайлова З. А., Т. І. Бабаєва, Л. М. Кларін, З. А. Серова. Розвиток пізнавально-дослідницьких умінь у старших дошкільників. Санкт-Петербург, Дитинство-прес, 2012. - 160с.